

Tokaj–Bodrogzug Tájvédelmi Körzet

A védett terület nagysága: 4 242 hektár, ebből fokozottan védett 665 hektár.

Elhelyezkedés: A tájvédelmi körzet a Bodrogekben, az Olaszliszka-Zalkod vonaltól Tokajig nyúló "zugban" található.

Látogatás: Egyes fokozottan védett részek kivételével szabadon látogatható.

Kezelő: Bükki Nemzeti Park Igazgatósága (bnpi)

A tájvédelmi körzet két különálló területe **két**, egymástól alapvetően eltérő világ fennmaradását hivatott biztosítani.

Tokaji Nagykopasz-hegy

Magyarországon mindenki ismeri ezt a vidéket – ha máshogy nem, hát hallomásból. A tokaji bor méltán nemzetközi hírű: királyok, hadvezérek, korok legnevesebb emberei esküdtek a középkor óta – és esküsznek ma is – arra az elixírré, aminek alapanyagát a Nagykopaszról szüretelik a hozzáértő kezek. Kevésbé ismert, hogy ugyanazok a környezeti – geológiai, földtani és meteorológiai – tényezők, amelyek a domboldalak "szőlővesszején nektárt csepegtetnek", párját ritkítón változatos és értékes növényvilágot hoztak létre a hegyen.

A Nagykopasz, Magyarország legnagyobb, legmagasabb (512 méteres) és egyúttal az egyik legfiatalabb (miocén kori) vulkáni tanúhegye, amelynek kvarcandezit és riolit alapközetét lösztalaj borítja. A több száz éve folyamatos szőlőtermesztés miatt a hegy eredeti növényvilága olyan részekre szorult vissza, ahol a szőlőművelés lehetetlen volt. Egészen a 18. században

bekövetkezett filoxéravészig a flóra

ezen az – elsősorban a déli hegyoldalon található – menedékekben volt képes túlélni. A szőlő termőterületének radikális csökkenése után ezekről a helyekről hódította magának ismét vissza a hegyet (sajnos az elmúlt évtizedekben a kopárookra több helyen is tájidegen fafajokat – fekete fenyőt és akácot – ültettek, ami ismét gátolja az eredeti növényzet térhódítását).

A hegy déli és északi oldalainak növényzete a szokásosnál is nagyobb mértékben eltér egymástól. A déli területek néhol már-már mediterrán és az északi oldal hegyvidéket idéző viszonyai mellett a hegyvidék alapvetően kontinentális jellegű.

A szigorúan védett déli oldalon a sajmeggyel elegyes

Foto: Mercsák József László

melegkedvelő molyhostölgyesek és a sziklagyeppek társulásai uralkodnak, míg a hegy szoknyáján értékes sztyepprétek húzódnak. Ezekben a társulásokban tiszteletet parancsolóan gazdag lágyszárú flóra él, amelyben tucatnál is több kosborfaj, nagy ezerjófű, fekete és leánykökörcsin, tavaszi hérics, árvalányhaj, sárga len, homoki vértó stb. virít. Még ebből az igen értékes flórából is kiemelkedik a gyapjas őszirózsa, ami a Kárpát-medencében csak itt található, pedig egykor az alföldi erdős sztyepppek karakterfaja volt.

A hegy északi oldalain büккеlegyes gyertyános-tölgyesek, és hársas törmelékerdők találhatók, az aljnövényzetben turbánliliom virít. Az erdei tisztásokon és kis kaszálókon kornistárnics és kosborok díszlenek.

A Nagykopasz állatvilága is igen gazdag. A vízben szegény hegyen több hullófaj él, a homoki, zöld és fürgegyík mellett különösen értékes a rézszikló és keresztes vipera előfordulása. A madárvilág legértékesebb tagjai az itt még viszonylag gyakori kövirigó, a rendszeresen költő uhu és uráli bagoly, és a löszoldalokban fészkelő gyurgyalag. Az erdőkben borz, vadmacska, a menyétfélék közül nyuszt és nyest él.

Az igen gazdag élővilág, a szépségesen sorjázó szőlőültetvények és a kis pincék mellett a Nagykopasz további értéke a lenyűgöző kilátás, ami a síkságon magányosan álló hegyről az ember elé tárul: az Alföld, a kanyargó Tisza, a Bodrogszög és a Zempléni-hegység kápráztató tájai.

Bodrogszög

A Tisza évenkénti többszöri áradása nyomán a folyó környéke egykor hatalmas tóvá alakult – napjainkban az egyetlen vidék, ahol ez a jellegzetesen kétarcú síkvidéki táj még túlélte az ember hatalomtias szabályozáskényszerét, éppen a Bodrogszög. Évente legalább kétszer (tél végén és nyár elején), de esetenként többször is víz alá kerülnek a Bodrogszög legmélyebben fekvő részei, így elsősorban a Tisza és a Bodrog találkozásánál elterülő több ezer hektáros Bodrogszög. Ezekben az időszakokban csak a két folyó mentén húzódo ligeterdők sávja, és a kisebb-nagyobb erdőfoltok fái emlékeztetnek arra, hogy eredetileg ez szárazföld.

A Bodrogszög azonban az áradások közötti időszakokban is hamisítatlan, idilli vízi világ: mocsaras foltok, nedves, üde rétek, morotvatavak, lápos tocsogós területek váltják egymást, és még a száraznak tűnő ecsetpázsitos területek is meg-megsüllyednek a rajta járó alatt. A fűz-nyár puhafaligetek és ártéri erdők mellett itt-ott még a jellegzetes, egykor hatalmas területeket uraló tölgy-kőris-szil ligeterdők maradványfoltjai is megtalálhatók.

A mocsaras részeken nádasok, magassásos társulások élnek, a morotvák vizét gazdag és szemet gyönyörködtető hínártársulások jellemzik. A sekély, elmocsarasodó vizeken sulyom, békalencse és rucaöröm él, tündérrózsa, tündérfátyol és tavirózsa virágzik; a tocsogókban kornistárnics, többféle boglárka és tiszaparti margitvirág, a nedves réteken szibériai nőszirm virágzik.

A Bodrogszög vízjárta világában több békafaj és vízisikló, mocsári teknős, a sekély, gyorsan felmelegedő vizekben lápi póc és réti csík él. A gazdag állatvilág igazi látványosságai persze itt is a madarak: szürke- és vörösgém, bakcsó, bölömbika, kis- és nagykovács költ a területen, a nedves réteken haris, a szárazabb helyeken fűz hangját viszi a szél. A kevésbé járt erdőkben fekete gólya is fészkel. A ragadozók közül a barna és hamvas rétihéja, a réti fülesbagoly és ritkábban a barna kánya alakja tűnik fel az égen.

<http://www.foek.hu/zsibiu/termve/tk/tokaj.htm>

<http://www.bnpi.hu/>